

Podstawy dietetyki klinicznej

1. METRYCZKA	
Rok akademicki	2024/2025
Wydział	Nauki o Zdrowiu
Kierunek studiów	Dietetyka
Dyscyplina wiodąca	<i>Nauki o zdrowiu</i>
Profil studiów	<i>Praktyczny</i>
Poziom kształcenia	<i>I stopnia</i>
Forma studiów	<i>Stacjonarne</i>
Typ modułu/przedmiotu	<i>Obowiązkowy</i>
Forma weryfikacji efektów uczenia się	<i>Egzamin</i>
Jednostka prowadząca /jednostki prowadzące	<u>Zakład Dietetyki Klinicznej WUM</u> ul. Ciotka 27, 01-445 Warszawa <u>Zakład Profilaktyki i Zagrożeń Środowiskowych, Alergologii i Immunologii (NZC)</u> ul. Banacha 1a 02-091 Warszawa <u>Katedra i Klinika Dermatologiczna</u> I Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego ul. Koszykowa 82a 02-008 Warszawa <u>Zakład Biologii Medycznej</u> ul. Litewska 14/16 00-575 Warszawa <u>Klinika Neurologii (WNoZ)</u> Szpital Bródnowski Kondratowicza 8 03-242 Warszawa <u>Klinika Psychiatryczna WNoZ</u> ul. Partyzantów 2/4, 05-802 Pruszków <u>Zakład Dydaktyki Ginekologiczno-Położniczej (NZG)</u> ul. Żwirki i Wigury 63a 02-091 Warszawa <u>Klinika Hepatologii i Chorób Wewnętrznych</u> ul. Banacha 1A, 02-097 Warszawa <u>Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Transplantacyjnego i Leczenia Pozaustrojowego</u>

	<ul style="list-style-type: none"> ul. Nowogrodzką 59, pawilon 11D1 <u>Zakład Propedeutyki Onkologicznej WUM</u> ul Erazma Ciołka 27, 01-445 Warszawa <u>Klinika Chirurgii Ogólnej i Transplantacyjnej</u> Ul. Nowogrodzka 59, 02-014 Warszawa <u>Zakład Żywienia Człowieka</u> ul Erazma Ciołka 27, 01-445 Warszawa
Kierownik jednostki/kierownicy jednostek	Prof. dr hab. n. o zdr. dr n. med. Dorota Szostak – Węgierek
Koordynator przedmiotu	<p>Dr n. o zdr. Marta Dąbrowska - Bender (część kliniczna) marta.dabrowska@wum.edu.pl</p> <p>Dr n. o zdr. Joanna Ostrowska (część żywieniowa) Joanna.ostrowska@wum.edu.pl</p>
Osoba odpowiedzialna za sylabus)	<p>Dr n. o zdr. Marta Dąbrowska - Bender (część kliniczna) marta.dabrowska@wum.edu.pl</p> <p>Dr n. o zdr. Joanna Ostrowska (część żywieniowa) Joanna.ostrowska@wum.edu.pl</p>
Prowadzący zajęcia	<p>Prof. dr hab. Andrzej Deptała Prof. dr hab. Andrzej Friedman prof. dr hab. Agata Szulc prof. dr hab. Piotr Milkiewicz Prof. dr hab. n med. Piotr Małkowski Prof. dr hab. Roman Danielewicz Prof. dr hab. Andrzej Deptała Prof. dr hab. Wojciech Lisik Prof. dr hab. Lidia Rudnicka Prof. dr hab. Dorota Szostak- Węgierek Prof. dr hab. Jacek Sobocki Dr hab. n. o zdr. Gabriela Olędzka Dr hab. Joanna Raszeja-Wyszomirska Dr hab. Aneta Czerwonogrodzka-Senczyna Dr hab. Anna Jeznach- Steinhagen Dr n. med. Grażyna Bączek Dr n. med. Andrzej Namysłowski Dr hab. Iwona Boniecka Dr n. med. Anna Ukleja Dr n. o zdr. Marta Dąbrowska-Bender Dr n. o zdr. Magdalena Milewska Dr n. o zdr. Joanna Ostrowska Dr n. o zdr. Zuzanna Zaczek Dr n. o zdr. Lucyna Pachocka Mgr Jakub Krawczyk</p>

2. INFORMACJE PODSTAWOWE			
Rok i semestr studiów		Liczba punktów ECTS	0.00
FORMA PROWADZENIA ZAJĘĆ		Liczba godzin	Kalkulacja punktów ECTS
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim			

wykład (W)	126	
seminarium (S)	210	
ćwiczenia (C)	264	
e-learning (e-L)		
zajęcia praktyczne (ZP)		
praktyka zawodowa (PZ)		
Samodzielna praca studenta		
Przygotowanie do zajęć i zaliczeń		

3. CELE KSZTAŁCENIA

C1	Dostarczenie wiedzy z zakresu epidemiologii, przebiegu i leczenia chorób o charakterze ostrym i przewlekłym, ze szczególnym uwzględnieniem żywieniowo-zależnych
C2	Wskazanie roli stanu odżywienia w procesie leczenia
C3	Zapoznanie ze wskazaniami do leczenia żywieniowego w różnych jednostkach chorobowych
C4	Przygotowanie do pracy w zespole żywieniowym
C5	Uświadomienie odpowiedzialności zawodowej

4. STANDARD KSZTAŁCENIA – SZCZEGÓŁOWE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Symbol i numer efektu uczenia się zgodnie ze standardami uczenia się	Efekty w zakresie (zgodnie z załącznikiem do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019)
Wiedzy – Absolwent* zna i rozumie:	
W1	Rozumie i potrafi wyjaśnić wzajemne zależności pomiędzy układem pokarmowym a układem nerwowym, krążenia i oddychania, moczowym i dokrewnym (EW_02)
W2	Zna rolę badań laboratoryjnych w procesie diagnostycznym (EW_15)
W3	Zna zasady postępowania dietetycznego w różnych chorobach w zależności od stopnia zaawansowania choroby oraz u kobiet w ciąży i podczas laktacji. (EW_17)
Umiejętności – Absolwent* potrafi:	
U1	Umie powiązać dolegliwości zgłaszane przez pacjenta oraz wyniki badań diagnostycznych z jednostkami chorobowymi, które mogą być ich przyczyną (EU_24)

U2	Wskazuje procesy prowadzące do rozwoju chorób i analizuje zależności między żywieniem a rozwojem chorób (EU_65)
U3	Współpracuje z zespołem wielodyscyplinarnym w celu zapewnienia ciągłości opieki nad pacjentem (EU_19)
U4	Opracowuje plany postępowania żywieniowego w różnych jednostkach chorobowych (EU_20)
U5	Oblicza indywidualne zapotrzebowanie na energię oraz makro i mikroskładniki odżywcze (EU_45)
U6	Układa jadłospisy i szacuje ich wartość energetyczną i odżywczą produktów z wykorzystaniem programów komputerowych (EU_8)
U7	Planuje dietę pacjenta w oparciu o wiedzę dotyczącą przyjmowanych leków (EU_10)
U8	Rozpoznaje i dokonuje korekty sposobu żywienia u osób z nieprawidłową masą ciała (niedożywionych oraz/lub osób z nadwagą/otyłością) (EU_12).

*W załącznikach do Rozporządzenia Ministra NiSW z 26 lipca 2019 wspomina się o „absolwencie”, a nie studencie

5. POZOSTAŁE EFEKTY UCZENIA SIĘ

Numer efektu uczenia się	<i>(pole nieobowiązkowe)</i> Efekty w zakresie
---------------------------------	--

Wiedzy – Absolwent zna i rozumie:

W1	
W2	

Umiejętności – Absolwent potrafi:

U1	
U2	

Kompetencji społecznych – Absolwent jest gotów do:

K1	Podkreśla znamienne rolę współpracy z członkami zespołu terapeutycznego (EK_29)
K2	Przestrzega tajemnicy obowiązującej pracowników ochrony zdrowia (EK_09)
K3	Potrafi formułować opinie dotyczące pacjentów, klientów, grup społecznych w kontekście związanym z wykonywaniem zawodu (EK_17)
K4	Rozumie potrzebę uczenia się przez całe życie (EK_12)
K5	Posiada świadomość własnych ograniczeń i wie, kiedy zwrócić się do innych specjalistów (EK_01)

6. ZAJĘCIA

Forma zajęć	Treści programowe – część kliniczna	Efekty uczenia się
--------------------	--	---------------------------

Wykład	Miażdżyca tętnic obwodowych i mózgowych. Choroba wieńcowa (ostre zespoły wieńcowe w okresie rehabilitacji; przewlekła ch. wieńcowa i niewydolność krążenia).	W1, W2
Wykład	Zaburzenia lipidowe. Nadciśnienie tętnicze.	W1, W2
Wykład	Otyłość i zespół metaboliczny	W1, W2
Wykład	Cukrzyca (typ 1 i 2)	W1, W2
Wykład	Choroby górnego odcinka przewodu pokarmowego	W1
Wykład	Przewlekłe schorzenia wątroby (choroba stłuszczeniowa wątroby, choroba alkoholowa wątroby, przewlekłe WZW, marskość wątroby, choroba Wilsona, hemochromatoza) - etiologia, patogenez, obraz kliniczny, diagnostyka, leczenie, powikłania.	W1, W2
Wykład	Chirurgia bariatryczna	W1
Wykład	Zaburzenia immunologiczne - rola w patogenezie chorób przewodu pokarmowego (alergie pokarmowe, niepożądane reakcje na pokarmy)	W1, W2
Wykład	Zaburzenia immunologiczne w chorobach autoimmunologicznych	W1
Wykład	Wybrane schorzenia dermatologiczne - pokrzywka, wyprysk, atopowe zapalenie skóry, zmiany skórne w przebiegu cukrzycy, łuszczyca, wybrane autoimmunizacyjne choroby pęcherzowe	W1
Wykład	Choroby zakaźne, choroby zakaźne szerzące się drogą pokarmową	W1
Wykład	Kolagenozy, reumatoidalne zapalenie stawów, zeszywniające zapalenie stawów kręgosłupa, dna moczanowa- etiologia, patogenez, obraz kliniczny, diagnostyka, leczenie, powikłania, rokowanie	W1
Wykład	Choroby neurologiczne (udary, ch. Alzheimera, Parkinsona, otępienie starcze, padaczka, stwardnienie rozsiane).	W1
Wykład	Schorzenia leczone neurochirurgicznie (guzy mózgu, tętniaki, krwaki śródczaszkowe, złamania kręgosłupa)	W1
Wykład	Ginekologia i położnictwo	W1
Wykład	Psychiatria cz. I	W1
Wykład	Psychiatria cz. II	W1
Wykład	Chirurgia górnego odcinka p. pokarmowego	W1
Wykład	Chirurgia jelita grubego	W1
Wykład	Transplantologia (nerki, wątroba, trzustka). Organizacja i statystyki.	W1, W2
Wykład	Nowoczesne techniki obrazowania i terapii	W1
Wykład	Onkologia i ze szczególnym uwzględnieniem najczęstszych postaci złośliwych nowotworów (m.in. nowotwory złośliwe oskrzela, sutka, wątroby, dróg żółciowych)	W1, W2

Wykład	Onkologia ze szczególnym uwzględnieniem najczęstszych postaci złośliwych nowotworów (m.in. nowotwory złośliwe trzustki, jelita grubego i odbytnicy, układu moczowego i płciowego, najczęstsze postaci białaczek)	W1, W2
Seminarium	Miażdżyca tętnic obwodowych i mózgowych. Choroba wieńcowa (ostre zespoły wieńcowe w okresie rehabilitacji; przewlekła ch. wieńcowa i niewydolność krążenia)	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Zaburzenia lipidowe. Nadciśnienie tętnicze	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Otyłość i zespół metaboliczny	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Cukrzyca (typu 1 i 2) Dr hab. A. Jeznach-Steinhagen Choroby tarczycy, przytarczyc, nadnerczy, podwzgórza i przysadki; astma oskrzelowa, POChP. Dr A. Jeznach-Steinhagen	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Choroby jelit, w tym Choroba Leśniowskiego-Crohna, wrzodziejące zapalenie jelita grubego (<i>colitis ulcerosa</i>).	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Choroby dróg żółciowych i trzustki	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Chirurgia bariatryczna	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Zaburzenia immunologiczne- rola w patogenezie chorób przewodu pokarmowego (alergie pokarmowe, niepożądane reakcje na pokarmy)	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Zaburzenia immunologiczne w chorobach autoimmunologicznych	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Wybrane schorzenia dermatologiczne - choroby bakteryjne, choroby wirusowe, choroby grzybicze, trądzik zwykły, trądzik różowaty, wyprysk łojotokowy	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Choroby zakaźne, choroby zakaźne szerzące się drogą pokarmową.	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Choroby neurologiczne (udary, ch. Alzheimera, Parkinsona, otępienie starcze, padaczka, stwardnienie rozsiane).	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Schorzenia leczone neurochirurgicznie (guzy mózgu, tętniaki, krwiaki śródczaszkowe, złamania kręgosłupa).	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Ginekologia i położnictwo	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Ginekologia i położnictwo: niedokrwistości.	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Psychiatria cz.I	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Psychiatria cz.II	U1, U2, U3

		K1, K2
Seminarium	Urazy czaszkowo-mózgowe. Oparzenia. Zakażenia	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Ostry brzuch. Urazy jamy brzusznej	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Transplantologia (nerki, wątroba, trzustka)	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Urazy klatki piersiowej	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Onkologia i ze szczególnym uwzględnieniem najczęstszych postaci złośliwych nowotworów (m.in. nowotwory złośliwe oskrzela, sutka, wątroby, dróg żółciowych)	U1, U2, U3 K1, K2
Seminarium	Onkologia ze szczególnym uwzględnieniem najczęstszych postaci złośliwych nowotworów (m.in. nowotwory złośliwe trzustki, jelita grubego i odbytnicy, układu moczowego i płciowego, najczęstsze postaci białaczek)	U1, U2, U3 K1, K2
Forma zajęć	Treści programowe – część żywieniowa	Efekty uczenia się
Wykład	Zasady postępowania z pacjentem, zbieranie wywiadu, zwłaszcza żywieniowego, udzielanie porad, układanie jadłospisów, części składowe i struktura materiałów, które zostaną przekazane pacjentowi, dokumentacja medyczna.	W3
Wykład	Ocena stanu odżywienia u osób dorosłych ze zwróceniem szczególnej uwagi na odrębności w ocenie osób starszych. Czynniki warunkujące stan odżywienia. Badania przesiewowe: BAPEN, BMI, SGA, NRS 2002, MNA. Pogłębiona ocena stanu odżywienia: badania antropometryczne, biochemiczne, immunologiczne, kliniczne. Całościowa ocena geriatryczna. Sarkopenia, dynapenia, kacheksja, niedożywienie białkowo-kaloryczne, otyłość sarkopeniczna, niedożywienie w otyłości. Zmiany w składzie ciała w procesie starzenia się. Niedobory witamin i składników mineralnych a ryzyko chorób.	W3
Wykład	Niedożywienie związane z chorobą: występowanie, przyczyny, rodzaje, następstwa. Żywnie kliniczne: definicja, cele, metody (żywnie dojelitowe, pozajelitowe, wspomaganie żywieniowe). Zapotrzebowanie na składniki odżywcze u osób pozostających na leczeniu żywieniowym. Obliczenie zapotrzebowania na białko, energię i wodę. Bilans energetyczny, białkowy. Bilans płynów.	W3
Wykład	Żywnie w chorobach rozwijających się na tle miażdżycy.	W3
Wykład	Żywnie w profilaktyce chorób układu krążenia. Rola kwasów n-3. Dieta śródziemnomorska i DASH	W3
Wykład	Otyłość i zespół metaboliczny- zapobieganie i leczenie dietetyczne. Krytyczne spojrzenie na dietę typu Atkinsa/ Kwaśniewskiego oraz diety bogato białkowe w leczeniu otyłości.	W3
Wykład	Żywnie w cukrzycy.	W3
Wykład	Żywnie w chorobach przełyku, refluksie żołądkowo- przełykowym. Żywnie w chorobach żołądka i dwunastnicy: zapalenie błony śluzowej żołądka, choroba wrzodowa, zaburzenia opróżniania żołądka, refluks dwunastniczo-żołądkowy.	W3

Wykład	Żywnienie w chorobach jelit: choroba Leśniowskiego-Crohna, wrzodziejące zapalenie jelita grubego. Zespół jelita nadwrażliwego. Dieta bezglutenowa. Zaparcia. Biegunki.	W3
Wykład	Żywnienie w przewlekłych chorobach wątroby: marskość wątroby, stłuszczenie wątroby. Postępowanie żywieniowe w niewydolności wątroby z lub bez encefalopatii. Wpływ stanu odżywienia na przebieg przewlekłych chorób wątroby i występowanie powikłań.	W3
Wykład	Żywnienie w kamicy żółciowej. Żywnienie chorych z żółtaczką. Cele leczenia dietetycznego chorych z kamicy żółciową. Żywnienie chorych przed i po wycięciu pęcherzyka żółciowego. Żywnienie w mukowiscydozie.	W3
Wykład	Żywnienie w wybranych chorobach nerek (zespół nerczycowy, kamica nerkowa), w przewlekłej chorobie nerek w okresie leczenia zachowawczego oraz nerkozastępczego za pomocą hemodializy, dializy otrzewnowej i transplantacji.	W3
Wykład	Żywnienie w chorobach przewodu pokarmowego rozwijających się na tle immunologicznym (alergie pokarmowe)	W3
Wykład	Ogólne zasady żywienia kobiety ciężarnej, prawidłowe żywienie kobiety w ciąży w zależności od jej stanu odżywienia.	W3
Wykład	Żywnienie w dolegliwościach typowych dla ciąży. Niedokrwistość ciężarnych.	W3
Wykład	Przystosowanie metaboliczne i wykorzystanie składników pokarmowych w okresie laktacji. Zasady racjonalnego żywienia kobiety karmiącej.	W3
Wykład	Żywnienie w chorobach dermatologicznych.	W3
Wykład	Żywnienie w wybranych chorobach leczonych neurochirurgicznie (guzy mózgu, krwaki śródczaszkowe, tętniaki, złamania kręgosłupa, niedowłady i porażenia).	W3
Wykład	Żywnienie w wybranych chorobach neurologicznych: padaczka, udary mózgu, chorobie Parkinsona, Alzheimer, SM, niedowłady, porażenia.	W3
Wykład	Żywnienie w psychiatrii.	W3
Wykład	Podstawy leczenia żywieniowego – definicja, wskazania i rodzaje. Zastosowanie leczenia żywieniowego ze szczególnym uwzględnieniem chirurgii, neurologii, onkologii i intensywnej terapii. Planowanie i przygotowanie pacjenta do wdrożenia leczenia żywieniowego oraz profilaktyka <i>refeeding syndrome</i> .	W3
Wykład	Żywnienie i leczenie/wsparcie żywieniowe pacjentów z chorobą nowotworową (nowotwory w obrębie układu pokarmowego oraz głowy i szyi) oraz pacjentów ze schorzeniami przewodu pokarmowego. Żywnienie dojelitowe i pozajelitowe w warunkach domowych i szpitalnych – definicje, podstawowe informacje, dobór metody żywienia, zasady wprowadzania. Organizacja leczenia żywieniowego w warunkach domowych w Polsce – procedury NFZ	W3
Wykład	Zespół krótkiego jelita i stomii końcowej - definicja, przyczyny, następstwa fizjologiczne i kliniczne. Leczenie żywieniowe (w warunkach domowych i szpitalnych) u chorych z powikłaniami po leczeniu chirurgicznym schorzeń przewodu pokarmowego (przetoki przełykowe, żołądkowo-jelitowe, żółciowe, trzustkowe). Powikłania septyczne w chirurgii.	W3

Wykład	Żywnienie u chorych po rozległych urazach i oparzeniach.	W3
Wykład	Żywnienie u chorych po zabiegach bariatrycznych.	W3
Wykład	Żywnienie w kolagenozach i schorzeniach reumatologicznych. Żywnienie w schorzeniach endokrynologicznych, astmie i POChP.	W3
Wykład	Żywnienie w chorobach zakaźnych.	W3
Seminarium	System dietetyczny i jego znaczenie. Nomenklatura diet i jej uzasadnienie. Klasyfikacja diet i ich charakterystyka. Zasady planowania diet leczniczych.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Charakterystyka diety łatwo strawnej. Zadania i modyfikacje diety. Lista produktów dozwolonych i przeciwwskazanych. Propozycje potraw na poszczególne posiłki. Uwagi technologiczne. Planowanie jadłospisów diety łatwo strawnej.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w chorobach rozwijających się na tle miażdżycy.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Profilaktyka miażdżycy w rozwojowym okresie życia.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Otyłość i zespół metaboliczny- zapobieganie i leczenie dietetyczne. Krytyczne spojrzenie na dietę typu Atkinsa / Kwaśniewskiego oraz diety bogato białkowe w leczeniu otyłości.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w cukrzycy.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w chorobach przełyku, refluksie żołądkowo- przełykowym. Żywnienie w chorobach żołądka i dwunastnicy: zapalenie błony śluzowej żołądka, choroba wrzodowa, zaburzenia opróżniania żołądka, refluks dwunastniczo-żołądkowy.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w chorobach jelit: choroba Leśniowskiego-Crohna, wrzodziejące zapalenie jelita grubego. Zespół jelita nadwrażliwego. Zaparcia. Biegunki.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w przewlekłych chorobach wątroby: marskość wątroby, stłuszczenie wątroby. Postępowanie żywieniowe w niewydolności wątroby z lub bez encefalopatii. Wpływ stanu odżywienia na przebieg przewlekłych chorób wątroby i występowanie powikłań.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w kamicy żółciowej. Żywnienie chorych z żółtaczką. Cele leczenia dietetycznego chorych z kamicy żółciową. Żywnienie chorych przed i po wycięciu pęcherzyka żółciowego. Żywnienie w mukowiscydozie.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w wybranych chorobach nerek (zespół nerczycowy, kamica nerkowa), w przewlekłej chorobie nerek w okresie leczenia zachowawczego oraz nerkozastępczego za pomocą hemodializy, dializy otrzewnowej i transplantacji.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w chorobach przewodu pokarmowego rozwijających się na tle immunologicznym (alergie pokarmowe).	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Ogólne zasady żywienia kobiety ciężarnej, prawidłowe żywienie kobiety w ciąży w zależności od jej stanu odżywienia.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Pompy insulinowe.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnienie w dolegliwościach typowych dla ciąży. Niedokrwistość ciężarnych.	K1-K5 U3-U8

Seminarium	Przystosowanie metaboliczne i wykorzystanie składników pokarmowych w okresie laktacji. Zasady racjonalnego żywienia kobiety karmiącej.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie w chorobach dermatologicznych.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie w wybranych chorobach leczonych neurochirurgicznie (guzy mózgu, krwaki śródczaszkowe, tętniaki, złamania kręgosłupa, niedowłady i porażenia) – część I	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie w wybranych chorobach leczonych neurochirurgicznie (guzy mózgu, krwaki śródczaszkowe, tętniaki, złamania kręgosłupa, niedowłady i porażenia) – część II	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie w wybranych chorobach neurologicznych: padaczka, udary mózgu, chorobie Parkinsona, Alzheimer, SM, niedowłady, porażenia.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie w psychiatrii.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Niedokrwistości i dieta bezglutenowa.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie i leczenie / wsparcie żywieniowe pacjentów z chorobą nowotworową (nowotwory w obrębie układu pokarmowego oraz głowy i szyi) oraz pacjentów ze schorzeniami przewodu pokarmowego – cz. I. Żywnie w dysfagii neurogennej. Praktyka żywienia dojelitowego: wybór diety, wybór dostępu i zasady uzyskiwania dostępu do przewodu pokarmowego, demonstracja przyrządów do dostępu i podawania diet, zasady rozszerzania podaży diety, pielęgnacja dostępu do żywienia dojelitowego. Zasady bezpieczeństwa: kontrola zalegania i położenia, utrzymanie drożności. Przyczyny i postępowanie w typowych powikłaniach. Żywnie dojelitowe w warunkach domowych.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie i leczenie / wsparcie żywieniowe pacjentów z chorobą nowotworową (nowotwory w obrębie układu pokarmowego oraz głowy i szyi) oraz pacjentów ze schorzeniami przewodu pokarmowego – cz. II. Wskazania i przeciwwskazania do żywienia pozajelitowego. Praktyka żywienia pozajelitowego: zasady uzyskiwania dostępu, rodzaje kaniul i cewników. Aparaty do przetoczeń, pompy. Preparaty do żywienia pozajelitowego – worki AIO i RTU, demonstracja, wady i zalety. Żywnie pozajelitowe w warunkach domowych.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie u chorych po rozległych urazach i oparzeniach.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie i leczenie/wsparcie żywieniowe pacjentów z chorobą nowotworową (górnego odcinka przewodu pokarmowego; chorych leczonych chirurgicznie, chorych leczonych z użyciem radioterapii i/lub chemioterapii, oraz chorych niedożywionych) Cz. I	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie u chorych po zabiegach bariatrycznych.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie i leczenie / wsparcie żywieniowe pacjentów z chorobą nowotworową (górnego odcinka przewodu pokarmowego; chorych leczonych chirurgicznie, chorych leczonych z użyciem radioterapii i/lub chemioterapii, oraz chorych niedożywionych) Cz. II.	K1-K5 U3-U8
Seminarium	Żywnie w kolagenozach i schorzeniach reumatologicznych. Żywnie w schorzeniach endokrynologicznych, astmie i POChP.	K1-K5

		U3-U8
Seminarium	Żywnienie w chorobach zakaźnych.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Ocena stanu odżywienia u dorosłych. Metodologia pomiaru wysokości i masy ciała. idealna masa ciała. Wskaźnik masy ciała (BMI). Wskaźnik talia-biodra (WHR). Pomiar obwodu ramienia i mięśni ramienia. Oznaczanie zasobów białka somatycznego mięśni szkieletowych. Metodologia pomiaru fałdu skórno-tłuszczowego nad mięśniem trójgłowym ramienia. Oznaczanie zasobów tkanki tłuszczowej. Dynamometria ręczna. Znaczenie metod antropometrycznych w ocenie stanu odżywienia. Ocena stanu odżywienia u osób w wieku podeszłym. Praktyczne wykorzystanie metod Ocena stanu odżywienia osób starszych. Przypadki kliniczne	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach rozwijających się na tle miażdżycy.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Dieta śródziemnomorska/ DASH.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w otyłości.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w cukrzycy.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach górnego odcinka przewodu pokarmowego.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach jelit. Dieta bezglutenowa.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach wątroby.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach pęcherzyka żółciowego i dróg żółciowych.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach nerek.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w dolegliwościach typowych dla ciąży. Niedokrwistość ciężarnych.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Ogólne zasady żywienia kobiety ciężarnej, prawidłowe żywnienie kobiety w ciąży w zależności od jej stanu odżywienia.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Przystosowanie metaboliczne i wykorzystanie składników pokarmowych w okresie laktacji. Zasady racjonalnego żywienia kobiety karmiącej.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach dermatologicznych.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w wybranych chorobach neurologicznych: padaczka, udary mózgu, chorobie Parkinsona, Alzheimer, SM, niedowłady, porażenia.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w psychiatrii.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w kolagenozach i schorzeniach reumatologicznych. Żywnienie w schorzeniach endokrynologicznych, astmie i POChP.	K1-K5 U3-U8
Ćwiczenia	Żywnienie w chorobach zakaźnych.	K1-K5

7. LITERATURA

Obowiązkowa

1. Szczygieł B. Niedożywienie związane z chorobą 1. Występowanie. Rozpoznanie. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2011.
2. Szczygieł B. Niedożywienie związane z chorobą 2. Zapobieganie. Leczenie. Wyd. Lek. PZWL. Warszawa 2013.
3. Sobotka L.(red.). Podstawy żywienia klinicznego, wydanie IV, Wydawnictwo SCIENTIFICA, 2013.
4. Interna Szczeklika. Podręcznik chorób wewnętrznych. Medycyna Praktyczna 2024.
5. Jarosz M. (red.). Normy żywienia dla populacji Polski i ich zastosowanie - nowelizacja. Instytut Żywności i Żywienia 2020.
6. Jeznach - Steinhagen A. Żywienie osób z cukrzycą i chorobami towarzyszącymi. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2020.
7. Boniecka I., Lisik W. Dietetyka w chirurgii bariatrycznej. Wydawnictwo Lekarskie Warszawa, 2023.
8. Lange E., Włodarek D. Współczesna DIETOTERAPIA 1. Wydawnictwo SGGW. Warszawa, 2009
9. Ciborowska H., Ciborowski A. Dietetyka. Żywienie zdrowego i chorego człowieka. Wydawnictwo Lek. PZWL. Warszawa 2021.
10. Sobotka L. (red): Podstawy Żywienia Klinicznego. Redakcja Naukowa wydania polskiego: T. Korba., M. Łyszowska. Wydawnictwo Lekarskie PZWL 2013. Wydanie czwarte.
11. Kunachowicz H, Nadolna I, Przygoda B.: Tabele składu i wartości odżywczej. Wyd. PZWL. Warszawa, 2020.
12. Ukleja A., Kunachowicz H., Szczygieł B.: Zastosowanie Indeksu glikemicznego w profilaktyce i leczeniu otyłości. Wyd. WUM 2010
13. Gromadzka – Ostrowska J., Paluszkiwicz P., Słodkowski M., Sobocki J., Szawłowski A.W. Żywienie w chorobach nowotworowych. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2023.
14. Stachowska E. Żywienie w zaburzeniach mikrobioty jelitowej. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2021.
15. Szostak - Węgierek D. Żywienie osób starszych. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2020.
16. Bogdański P., Mamcarz A., Ostrowska L. Otyłość i jej powikłania. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2021.
17. Szostak – Węgierek D. Żywienie w czasie ciąży i karmienia piersią. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2021.
18. Czapla M., Jankowski P. Żywienie w chorobach serca. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2022.
19. Zalewska – Janowska A., Czerwonogrodzka - Senczyna A. Żywienie w chorobach skóry. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2024.
20. Majewska K., Bartoszewska L. MatrasP. Żywienie dojelitowe i pozajelitowe. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa, 2023.
21. Polskie Towarzystwo Żywienia Pozajelitowego, Dojelitowego i Metabolizmu. Standardy żywienia dojelitowego i pozajelitowego. Wydawnictwo SCIENTIFICA, 2020.
22. Szostak-Węgierek D, Cybulska B: Zespół metaboliczny u dzieci. W: Miażdżycza u dzieci i młodzieży. Red. Urban M. Cornetis, Wrocław 2007, wydanie I, strony 221-236
23. Szostak-Węgierek D: Zespół metaboliczny u dzieci i młodzieży jako wyzwanie dla zdrowia publicznego. Problemy Higieny i Epidemiologii 2008, 89(1), 21-29.
24. Dorota Szostak-Węgierek, Katarzyna Szamotulska. Fetal development and risk of cardiovascular diseases and diabetes type 2 in adult life. MedycynaWiekuRozwojowego 2011, 15, 203-215.
25. DorotaSzostak-Węgierek. Intrauterine nutrition: long-term consequences for vascular health. International Journal of Women’sHealth 2014;6 647–656.
26. Szostak-Węgierek D, Szostak WB: Dieta śródziemnomorska – modelowy sposób żywienia w prewencji chorób sercowo-naczyniowych. W: Terapia Skojarzona. pod red. prof. Artura Mamcarza. MedicalEducation Sp. z o.o., Warszawa 2009, 83-94
27. Ostrowska J., In: Kardiodiabetologia: zagadnienia wybrane/Balsam P., Czupryniak L. (eds.), 2022, Warszawa, Wydawnictwo Lekarskie PZWL, pp. 82-96, ISBN 978-83-01-22342-7.
28. Dietetyka kliniczna red. Marian Grzymisławski. PZWL 2019

29. Podstawy leczenia żywieniowego - Mikołaj Spodaryk –wyd..Scientyfica 2019
 30. Żywnienie kliniczne praktyczne zagadnienia. Sylwia Małgorzewicz, Tom I i II wyd. Czelej 2020.

Uzupełniająca

8. SPOSOBY WERYFIKACJI EFEKTÓW UCZENIA SIĘ

Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Sposoby weryfikacji efektu uczenia się	Kryterium zaliczenia
Np. A.W1, A.U1, K1	<i>Pole definiuje metody wykorzystywane do oceniania studentów, np. kartkówka, kolokwium, raport z ćwiczeń itp.</i>	<i>Np. próg zaliczeniowy</i>
W1 – W5 U1- U5 Wykłady/seminaria	Zaliczenie teoretyczne – odbywa się poprzez kolokwia cząstkowe (2 w I semestrze i 2 w II semestrze) oraz egzamin końcowy , przeprowadzany po zakończeniu II semestru. Studenci, którzy osiągną bardzo dobre wyniki z kolokwiów cząstkowych będą mieli możliwość przystąpienia do egzaminu zerowego .	Zaliczenie na podstawie sumy punktów uzyskanych ze wszystkich kolokwiów przeprowadzonych w danym semestrze - co najmniej 60% wszystkich możliwych do zdobycia punktów. Jeśli student nie uzyska określonego odsetka punktów, pisze kolokwium wyjściowe („wyjściówkę”) z całego materiału obowiązującego w danym semestrze. Egzamin końcowy oceniany wg. niżej przedstawionych kryteriów.
U1 – U5 Ćwiczenia	Zaliczenie praktyczne	Prace wykonywane na poszczególnych zajęciach zlecone przez prowadzącego.
K1 – K2	Obserwacja przez prowadzącego, ocena podejmowanych decyzji przez studentów	

9. INFORMACJE DODATKOWE

(tu należy zamieścić informacje istotne z punktu widzenia nauczyciela niezawarte w pozostałej części sylabusu, w szczególności liczbę możliwych terminów zaliczeń przedmiotu, w tym zaliczeń dopuszczających do egzaminu, oraz np. czy przedmiot jest powiązany z badaniami naukowymi, szczegółowy opis egzaminu, informacje o kole naukowym)

Kryteria oceniania egzaminu końcowego:

65 – 71,9% - dostateczny (3,0)

72 – 78,9% - dość dobry (3,5)

79 – 85,9% - dobry (4,0)

86 – 92,9% - ponad dobry (4,5)

93 – 100% - bardzo dobry (5,0)

Kryteria oceniania kolokwiów - co najmniej 60% wszystkich możliwych do zdobycia punktów (średnia z % z każdego kolokwium):

60-67,9% – dostateczny (3,0)

68-75,9% - dość dobry (3,5)

76-83,9% - dobry (4,0)

84-91,9% - ponad dobry (4,5)

92-100% - bardzo dobry (5,0)

Prawa majątkowe, w tym autorskie, do sylabusu przysługują WUM. Sylabus może być wykorzystywany dla celów związanych z kształceniem na studiach odbywanych w WUM. Korzystanie z sylabusu w innych celach wymaga zgody WUM.

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów
Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich

UWAGA

Końcowe 10 minut ostatnich zajęć w bloku/semestrze/roku należy przeznaczyć na wypełnienie przez studentów
Ankiety Oceny Zajęć i Nauczycieli Akademickich